



Stj/Ohja

30.8.2005

Kaupunginhallitus
PL 1 (Pohjoisesplanadi 11-13)
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Khs dnro	2005-1169/382
Stn dnrr	
Saap./Anl.	13-09-2005

LAUSUNNON ANTAMINEN KAUPUNGINHALLITUKSELLE RAITTIU- DEN YSTÄVÄT RY:N ALOITTEESTA

Opev 2005-387

Kaupunginkanslia on pyytänyt opetus-, nuoriso-, sosiaali- ja terveyslautakuntaa antamaan kaupunginhallitukselle lausunnon Raittiuden Ystävät ry:n aloitteesta Suomen kuntien ja kaupunkien valtuustoille raittiusneuvostojen perustamiseksi. Aloitteen mukaan raittiusneuvosto rakentuisi valtakunnallisen Alkoholiohjelman 2004 – 2007 tavoin kumppanuusajatukselle siten, että kunnan toimijat kokoontuisivat vapaaehtoiseen paikalliseen kumppanuuteen edistämään ja yhteen sovittamaan kunnassa tehtävää ehkäisevää päihdetyötä.

Opetuslautakunta toteaa seuraavaa:

Opetustoimen kannalta katsottuna Helsingin kaupunkiin ei ole aiheellista perustaa raittiusneuvostoa. Klaari Helsinki toimii jo laaja-alaisena yhteistyöelimenä, jonka kautta helsinkiläisten koulujen ja oppilaitosten henkilökunta, oppilaat, opiskelijat ja heidän vanhempansa voivat vaikuttaa ja osallistua kunnassa tehtävään ehkäisevään päihdetyöhön sekä tehdä yhteistyötä eri hallintokuntien asiantuntijoiden, valtion viranomaisten ja järjestöjen kanssa.

Valtakunnallisen peruskoulujen 8. ja 9. luokilla sekä lukioiden 1. ja 2. vuosikursseilla tehdyn kouluterveyskyselyn tulosten mukaan raittius on lisääntynyt neljän viime vuoden aikana sekä helsinkiläisten yläluokkalaisten että lukiolaisten keskuudessa. Vuonna 2004 yläluokkalaisista 36 % ja lukiolaisista 16 % ilmoitti, ettei käyttänyt alkoholia. Kuukausittain tai useammin alkoholia juovien yläluokkalaisten osuus pieneni vuodesta 2000 vuoteen 2004. Vuonna 2004 yläluokkalaisista 11 % ilmoitti juovansa alkoholia vähintään kerran viikossa. Lukiolaisten keskuudessa alkoholin juominen oli kaksi kertaa yleisempää kuin yläluokkalaisten, mutta väheni myös lukiolaisten keskuudessa. Humalajuominen oli yleisintä vuonna 2000 ja väheni sen jälkeen huomattavasti. Humalajuominen lisääntyi vuonna 2004. Tuolloin yläluokkaisista pojista 23 % ja



30.8.2005

tytöistä 18 % ilmoitti juovansa itsensä humalaan vähintään kerran kuu-
kaudessa, lukiolaispojista 36 % ja lukiolaistytöistä 27 %. Tulosten mu-
kaan myöhään valvominen koulupäivinä ja illanvietto viikonloppuisin il-
man, että vanhemmat tietävät, missä heidän lapsensa ovat, lisäsi päih-
teiden käytön riskin kaksin-kolminkertaiseksi. (Kouluterveys 2004: Hel-
singin kuntaraportti; Missä mennään? Helsinkiläisnuorten päihdekäyt-
täytymisen suuntia 1996 – 2004; www.edu.hel.fi > Palvelut > Julkaisut
> Muita julkaisuja.) Ammatillisen koulutuksen osalta ei ole vastaavaa
tutkimuksellista päihteiden käyttöä koskevaa vertailutietoa.

Helsingin huumestrategia 2000 velvoitti jokaisen helsinkiläisen koulun
ja oppilaitoksen laatimaan koulukohtaisen päihdeohjelman, johon kuu-
luu ehkäisevä päihdetyö, varhainen puuttuminen ja riskiryhmät sekä
hoitoonohjaus ja tukitoimet. Ohjelma tuli laatia vuosiksi 2001 – 2003,
tarkistaa vuosittain ja laatia yhteistyössä koulujen ja oppilaitosten opet-
tajien sekä muun henkilöstön, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä heidän
vanhempiensa kanssa. (Helsingin huumestrategia 2000. Helsingin
huumestrategian 1997 tarkistaminen ja ajantasaistaminen;
www.hel.fi/jotu/huumest.htm)

Päihdeohjelma on koulun yhteinen kirjattu sopimus siitä, miten koulus-
sa menetellään päihteisiin (tupakka, nuuska, alkoholi, laittomat huu-
meet ja muut vaikuteaineet) liittyvissä asioissa. Eriytyisen tärkeää on
ehkäisevä päihdetyö, pulmien havaitseminen ja niihin puuttuminen. Eh-
käisevässä päihdetyössä keskeistä on päihdekasvatus, johon kuuluu
päihdeopetus, -neuvonta ja -valistus, sekä yhteistyö oppilaiden ja opis-
kelijoiden sekä heidän vanhempiensa ja muiden koulun ja oppilaitoksen
sidosryhmien kanssa. (Päihteiden käytön ehkäisy Helsingin kouluissa
ja oppilaitoksissa. Helsingin kaupunki. Opetusvirasto. 25.10.2001.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan terveystie-
toa, johon päihdekasvatus sisältyy, opetetaan vuosiluokilla 1 – 4 osana
ympäristö- ja luonnontietoa, vuosiluokilla 5 – 6 osana biologia/
maantietoa ja fysiikka/kemiaa ja itsenäisenä oppiaineena vuosiluokilla
7 – 9. Terveystiedon opetus tulee suunnitella siten, että oppilaalle
muodostuu kokonaisvaltainen kuva terveystiedosta koko perusopetuk-
sen ajan. Terveystiedon sekä biologian, maantiedon, fysiikan, kemian,
kotitalouden, liikunnan ja yhteiskuntaopin opetus tulee suunnitella yh-
teistyössä. Opetuksen suunnittelussa tulee tehdä yhteistyötä myös op-
pilashuoltohenkilöstön kanssa. (Perusopetuksen opetussuunnitelman
perusteet 2004. Opetushallitus. Määräys 1/011/2004. Määräys
2/011/2004. Määräys 3/011/2004; www.opi.fi > Opetussuunnitelmat ja
tutkintojen perusteet.)



30.8.2005

Lukion uusissa opetussuunnitelmissa terveystieto-oppiaineen tarkoituksena on erityisesti edistää terveyttä ja hyvinvointia tukevaa osaamista. Kaikille pakollisella kurssilla käsitellään nuoren arkielämän terveystottumuksia ja selviytymisen keinoja. Lisäksi uusi tuntijako tarjoaa vähintään kaksi syventävää kurssia, joista toisen yhtenä keskeisenä sisältöalueena on tupakka, alkoholi ja huumeet, joita tarkastellaan yksilön, yhteisön sekä yhteiskunnan että globaalista näkökulmasta. Ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelmassa on vuodesta 2001 ollut pakollisena kahden opintoviikon opintokokonaisuus, joka sisältää terveystiedon ja liikunnan opinnot.

Oppilas- ja opiskelijahuolto on oppilaiden ja opiskelijoiden fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Jokaisessa koulussa on moniammatillinen oppilas- tai opiskelijahuoltoryhmä, jonka tehtävänä on koordinoida ja kehittää oppilas-/opiskelijahuoltotyötä. Oppilas-/opiskelijahuolto perustuu yhteistyöhön kouluhenkilöstön, oppilaiden ja opiskelijoiden sekä heidän vanhempiensa/huoltajien kanssa ja sen toteuttaminen kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville. Siihen kuuluu myös yhteistyö terveys-, sosiaali- ja nuorisotoimen ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Kouluilla tulee olla suunnitelmat ongelma- ja kriisitilanteita varten. Päihdesuunnitelmassa kuvataan käytänteet päihteiden käytön ennaltaehkäisemiseksi ja päihteiden käyttöön liittyvien ongelmatilanteiden hoitamiseksi ja hoitoon ohjaamiseksi. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen ajantasaistettu päihdesuunnitelma tulee olla valmis kuluvan vuoden loppuun mennessä. (Koulujen yhteiset linjaustekstit ja ohjeet koulukohtaista OPS-työtä varten. Helsingin kaupunki. Opetusvirasto. Yleissivistävä koulutuslinja. 6.9.2004; Koulujen tehtäväksi määrätyt strategiat ja suunnitelmat. Helsingin kaupunki. Yleissivistävä koulutuslinja. 16.6.2004.) Ammatilliset oppilaitokset ovat laatineet päihdetyöhön toiminta-ohjelmat, jotka päivitetään opetussuunnitelmia uudistettaessa.

Peruskouluille ja lukioille on toimitettu lukuvuonna 2004 – 2005 turvallisuuskansio, joka sisältää päihdesuunnitelman laatimis- ja ajantasais-tamisohjeet. Ammatilliset oppilaitokset voivat hyödyntää turvallisuuskansiota ajantasaistaessaan omaa päihdesuunnitelmaansa.

Opetustoimi on muiden kaupungin hallintokuntien tavoin mukana Klaari Helsinki -toiminnassa. Toiminnan keskeisiä periaatteita ovat kumppanuus, vapaaehtoisuus, yhteisvastuullisuus ja omaehtoisuus. Klaari Helsinki -toiminta on vakinaistettu kaupunginvaltuuston päätöksellä 1.1.2003 lukien ja sitä linjaa kaupunkitasolla ohjausryhmä, ja alueilla



30.8.2005

monihallintokuntaiset ohjantaryhmät. Kaupunginjohtajan vuosiksi 2005 – 2006 asettaman ohjausryhmän tehtävänä on poikkihallinnollisen paikallistason nuorten päihteiden käyttöä ja sen aiheuttamia haittoja vähentävän työn mahdollistaminen ja kehittäminen. Erityisenä painopistealueena on nuorten alkoholin humalajuomiseen ja sen haittavaiikutuksiin vaikuttaminen sekä nuorten keskuudessa lisääntyneen raittiuden tukeminen. Ohjausryhmän jäseniksi vuosiksi 2005 – 2006 on nimetty edustajat sosiaalivirastosta, nuorisoasiainkeskuksesta, terveyskeskuksesta, opetusvirastosta, kulttuuriasiainkeskuksesta, liikuntavirastosta, kirjastotoimesta, Helsingin ammattikorkeakoulu Stadiasta, Helsingin kihlakunnan poliisista, Helsingin seurakuntayhtymästä, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakesista sekä Terveystieteiden tutkimuskeskus ry:stä. (Klaari Helsinki -hankkeen ohjausryhmän asettaminen vuosiksi 2005 – 2006. Helsingin kaupunginhallitus. Päättöluettelonote. 20.4.2005; www.hel.fi/sosv/klaari)

Lisätiedot:

Manninen Olli, opetuskonsultti, puhelin 310 86209
Kunnari Eila, opetuspäällikkö, puhelin 310 86659
Makkonen Sirkka-Liisa, johtava kuraattori, puhelin 310 86230
Nummelin Raija, erityissuunnittelija, puhelin 310 84028
Gayer Gunborg, opetuspäällikkö, puhelin 310 86219

OPETUSLAUTAKUNTA

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Annukka Mickelsson
puheenjohtaja

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Merja Aalto-Setälä
pöytäkirjanpitäjä